

คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษากลุ่มทางจิตวิทยา Characteristics of Psychological Group Counselor

รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล¹

ในวงการจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมากเกี่ยวกับการใช้วิธีการทางกลุ่มเพื่อช่วยเหลือบุคคลประเภทต่างๆ ดังนั้นการเตรียมบุคลากรเพื่อออกไปทำหน้าที่ในการช่วยเหลือบุคคลเป็นกลุ่มจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากกลุ่มทางจิตวิทยานั้นมีหลากหลาย ทำให้บุคคลที่จะต้องรับผิดชอบเรื่องกลุ่มต้องมีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะที่สำคัญที่จะดำเนินการกลุ่มแต่ละประเภทให้ประสบความสำเร็จ เพราะกลุ่มแต่ละประเภทนั้นมีลักษณะแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ผู้ให้คำปรึกษาบางคนอาจเหมาะสมที่จะดำเนินการเรื่องกลุ่มสำหรับกลุ่มบางประเภท ในขณะที่เดียวกันก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการกลุ่มได้ดีในกลุ่มลักษณะอื่นๆ

สมาคมสำหรับผู้เชี่ยวชาญเรื่องกลุ่ม (The Association for Specialist in Group Work) (ASGW,2008) ได้ระบุประเภทของกลุ่ม 4 ประเภท คือ กลุ่มการทำงาน (Task Groups) กลุ่มการศึกษาและจิตวิทยา (Psychoeducational Groups) การให้คำปรึกษากลุ่ม (Counseling Groups) และกลุ่มบำบัดทางจิตวิทยา (Psychotherapy Groups) ซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ทำให้บุคคลที่จะไปทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม จึงจะทำให้การดำเนินกลุ่มมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้นำกลุ่มแต่ละประเภทจึงมีความแตก

ต่างกันไป แต่ถึงอย่างไรก็ตามผู้นำกลุ่มแต่ละคน ก็ควรจะมีภาวะผู้นำเป็นพื้นฐานอยู่บ้าง จึงจะส่งผลทำให้มีความสามารถในการทำงานเกี่ยวกับเรื่องกลุ่ม

นอกจากการจำแนกกลุ่มออกเป็น 4 ประเภทดังกล่าวแล้ว ในปัจจุบันได้มีการระบุกลุ่มอีกหนึ่งประเภท คือ กลุ่มที่ใช้เวลาระยะสั้น (Brief Group) ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากลุ่มประเภทนี้ได้รับความนิยมสูงขึ้น และนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย (Corey, 2014) ดังนั้น การฝึกฝนอบรมผู้ให้คำปรึกษากลุ่มเชิงจิตวิทยา จึงต้องพิจารณาการเพิ่มเติมความรู้และทักษะที่จำเป็น เพื่อให้สามารถไปดำเนินการกลุ่มในช่วงเวลาสั้นๆ ให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า แม้แต่ช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันของกลุ่มแต่ละประเภทก็มีความสำคัญต่อการฝึกอบรมผู้ให้คำปรึกษากลุ่ม

ในการฝึกอบรมบุคคลให้ออกไปทำหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษากลุ่ม (Group Counselor) สิ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือคุณลักษณะต่างๆ ที่มีความจำเป็นสำหรับผู้ให้คำปรึกษากลุ่ม โดยธรรมชาติบุคคลแต่ละคนก็จะมีลักษณะแตกต่างกันไป ในแง่ภาวะผู้นำของบุคคลก็เช่นเดียวกัน บางคนอาจมีคุณลักษณะที่ดีในแง่ภาวะผู้นำหลายๆ ด้าน ซึ่งถือว่าเป็นข้อได้เปรียบของบุคคลนั้น ในทางตรงข้ามบุคคลบางคนอาจมีคุณลักษณะในแง่ภาวะผู้นำไม่มากนัก ซึ่งเป็นข้อเสียเปรียบ แต่อย่างไรก็ตามบุคคลทุกคนควรจะได้มีโอกาสฝึกฝนอบรมเพื่อเพิ่มคุณลักษณะในแง่ภาวะผู้นำให้สูงขึ้น จึงจะส่งผลให้มีความสามารถในการดำเนินกรุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ และควรจะมีเชื่อมั่นว่าคุณลักษณะต่างๆ นั้น สามารถฝึกฝนอบรมได้

ในเชิงทฤษฎี ผู้ให้คำปรึกษากลุ่ม ควรจะได้มีโอกาสพิจารณาคุณลักษณะของตนเองในสองมิติ คือ ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มในฐานะที่เป็นบุคคลคนหนึ่ง (The Group Counselor as a Person) และผู้ให้คำปรึกษาในฐานะมืออาชีพ (The Group Counselor as a Professional) ซึ่งทั้งสองมิตินี้ จะช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินกรุ่มโดยใช้ความสามารถของตนเองและการใช้ทักษะภาวะผู้นำกลุ่มทางด้านจิตวิทยา ซึ่งรายละเอียดของมิติทั้งสองด้านมีดังต่อไปนี้

ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มในฐานะที่เป็นบุคคลคนหนึ่ง (The Group Counselor as a Person)

ในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพสำหรับการนำกลุ่มนั้น ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลคนนั้นเป็นคนอย่างไร ในความเป็นจริงความสามารถของผู้นำที่จะสร้างสัมพันธภาพอย่าง

มันคงกับสมาชิกกลุ่ม น่าจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการดำเนินกระบวนการกลุ่ม ในฐานะผู้นำกลุ่ม บุคคลจะต้องนำเอาคุณภาพ ค่านิยม และประสบการณ์ชีวิต ไปใช้ในการดำเนินกลุ่มทุกกลุ่ม ผู้นำกลุ่มจะทำหน้าที่ในการทำให้บุคคลในกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลง เมื่อผู้ให้คำปรึกษากลุ่มจะต้องส่งเสริมความเจริญงอกงามของชีวิตของบุคคลในกลุ่ม ดังนั้นผู้นำกลุ่มมีความจำเป็นที่จะต้องแสดงให้เห็นถึงการมีความเจริญงอกงามในชีวิตของตนเองด้วย

ถ้าผู้ให้คำปรึกษากลุ่มหวังว่าจะสร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกในกลุ่มให้สร้างสรรค์ชีวิตให้ดีที่สุด ตนเองก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีความมั่นใจกับชีวิตเช่นเดียวกัน ในทำนองเดียวกันถ้าผู้ให้คำปรึกษาจะต้องกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มสร้างสรรค์ชีวิตให้มีความหมาย ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มก็จำเป็นต้องมีเป้าหมายของชีวิตเช่นเดียวกัน ดังนั้นคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาจึงส่งผลต่อการดำเนินกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ

ผู้ให้คำปรึกษาที่เริ่มต้นปฏิบัติหน้าที่ผู้นำกลุ่ม จะพบกับปัญหามากมาย เช่นฉันจะสามารถเริ่มต้นกลุ่มได้หรือไม่ ฉันจะใช้เทคนิคอะไร ทำอย่างไรถ้าฉันรู้สึกชอบสมาชิกบางคนมากกว่าคนอื่น ถ้าฉันทำอะไรผิดจะเป็นอันตรายต่อจิตใจของสมาชิกหรือไม่ ฉันมีความรู้เรื่องทฤษฎีเพียงพอหรือไม่ ฉันสามารถประยุกต์ทฤษฎีทั้งหลายในการให้คำปรึกษากลุ่มได้หรือไม่ ถ้าเกิดความเครียดในกลุ่มเป็นเวลานานฉันจะทำอย่างไร ฉันควรจะแสดงความคิดเห็นในสถานะส่วนตัวได้หรือไม่ ถ้าสมาชิกในกลุ่มต่อต้านฉันฉันจะทำอย่างไร ฉันจะรู้ได้อย่างไรว่าสมาชิกในกลุ่มได้รับความช่วยเหลือและฉันจะสามารถช่วยเหลือบุคคลหลายๆ คนในเวลาเดียวกันได้อย่างไร เป็นต้น

ไม่ว่าบุคคลจะเป็นผู้เริ่มต้น หรือเคยปฏิบัติ การให้คำปรึกษากลุ่มมาแล้วก็ตาม ไม่สามารถรับรองได้ว่าจะประสบความสำเร็จ ทุกคนมีสิทธิที่จะทำผิด ถ้ายอมรับเรื่องความผิดพลาด ก็จะสามารถเรียนรู้จากสิ่งที่ได้ทำผิดพลาดไปแล้ว แต่ไม่ควรที่จะวิพากษ์วิจารณ์ตนเองมากเกินไป ตลอดจนไม่ยึดความสมบูรณ์แบบจนทำให้รู้สึกไม่ดีที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ ในการนิเทศก์การฝึกปฏิบัติ ผู้ฝึกปฏิบัติจะได้รับการให้ข้อมูลว่าถ้าผู้ฝึกปฏิบัติมีความกลัวที่จะทำผิดจะทำให้เป็นอันตรายต่อการสร้างสรรค์ และความสามารถก็จะไม่ได้รับการพัฒนา

ปัญหาอีกประการหนึ่งสำหรับผู้เริ่มต้นให้คำปรึกษากลุ่มคือ การโต้ตอบของ

สมาชิกกลุ่มในเชิงรูป ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ที่จะเผชิญอย่างสร้างสรรค์กับปฏิกริยาเหล่านั้น ถ้าผู้ให้คำปรึกษากลุ่มแสดงอาการต่อต้าน ยิ่งจะทำให้สมาชิกกลุ่มแสดงพฤติกรรมต่อไปอีก

ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มจะต้องใช้เวลาในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ และบางครั้งอาจจะเกิดความรู้สึกที่อยากจะเลิกทำกลุ่มหลังจากดำเนินไปสองสามครั้ง บางคนคาดหวังว่าจะประสบความสำเร็จโดยไม่มีปัญหาและความรู้สึกกลัวใดๆ บางคนรู้สึกไม่ดีถ้าไม่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก บุคคลที่ประสบความสำเร็จมักจะเป็นบุคคลที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเองเป็นระยะๆ ไม่มีครูหรืออาจารย์ใดๆ ที่ดีไปกว่าการมีประสบการณ์ แต่ถ้าประสบการณ์ที่เกิดจากการไม่ได้รับการแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ก็จะไม่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ สิ่งที่เกิดขึ้นจากการให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีทันใดจากผู้ให้การนิเทศก์ ผู้นำกลุ่มร่วม หรือจากนักศึกษาในกลุ่มที่ฝึกปฏิบัติ จะทำให้ได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ การให้การนิเทศก์เป็นกลุ่มสำหรับผู้นำกลุ่มจะให้โอกาสที่เป็นเอกลักษณ์สำหรับทั้งด้านความรู้ และด้านอารมณ์ความรู้สึก เพราะการนิเทศก์จะเปิดโอกาสให้ได้รับประสบการณ์จากกระบวนการกลุ่ม การสังเกตแบบอย่างของภาวะผู้นำกลุ่ม และได้รับข้อมูลย้อนกลับจากหลายๆ ด้าน คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

ผู้ให้คำปรึกษาเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่ม ในการอภิปรายคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของนักปฏิบัติด้านกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ระบุว่ามีความลำบากที่จะระบุลักษณะของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ และมีความยุ่งยากที่จะตกลงกันว่าบุคลิกภาพอย่างไรที่สัมพันธ์กับภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สำหรับบุคลิกภาพของผู้นำกลุ่มที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

ความกล้าหาญ (Courage) ลักษณะความกล้าหาญจะแสดงออกผ่านความเต็มใจของบุคคลที่จะทำสิ่งต่างๆ เช่น ยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น การเผชิญหน้ากับบุคคลอื่นเมื่อมีความขัดแย้ง แสดงพฤติกรรมตามความเชื่อ รับผิดชอบต่อบุคคลอื่น การพิจารณาชีวิตของตนเอง ซื่อสัตย์กับบุคคลอื่นโดยมีความเคารพและเอาใจใส่

ความเต็มใจที่จะเลียนแบบ (Willingness to Model) วิธีการที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งสำหรับการสอนพฤติกรรมที่พึงประสงค์คือการเลียนแบบจากบุคคลอื่นในกลุ่ม ซึ่งจะเห็นได้จากพฤติกรรมและเจตคติที่แสดงออกมา บุคคลสามารถที่จะสร้างปทัสฐานของ

กลุ่ม (Group Norms) เช่น การเปิดเผยความมุ่งมั่นในเป้าหมาย การยอมรับบุคคลอื่น ความนับถือค่านิยมที่หลากหลาย และความเต็มใจที่จะเสี่ยง โปรครจำไว้ว่าผู้ให้คำปรึกษากลุ่มส่วนใหญ่จะสอนโดยการให้ตัวอย่าง ซึ่งหมายถึงการกระทำในสิ่งที่สมาชิกคาดหวัง บุคคลจะต้องตระหนักว่าบทบาทของตนเองแตกต่างจากบทบาทของสมาชิก การเปิดเผยตนเองในบางครั้งอย่างเหมาะสมและซื่อสัตย์ จะทำให้บทบาทหน้าที่ในการเป็นแบบอย่างของภาวะผู้นำมีความสมบูรณ์มากขึ้น

การอยู่ในกลุ่ม (Presence) ความสามารถที่จะอยู่ในกลุ่มกับสมาชิกกลุ่มเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก บุคคลอื่นจะสามารถสัมผัสได้ ไม่ว่าจะเป็นความเจ็บปวด การดิ้นรน หรือความสนุกสนาน การอยู่ในกลุ่มนั้นหมายถึงการให้ความสนในอย่างเต็มที่ ในสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น เช่น บางคนอาจจะแสดงความโกรธ บางคนกำลังรู้สึกเจ็บปวด บางคนกำลังโศกเศร้า บางคนกำลังรู้สึกผิด หรือบางคนกำลังมีความสุข ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มจะมีส่วนเกี่ยวข้องของทางอารมณ์โดยการให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด ความปรารถนาดี ความจริงใจ และความเอาใจใส่ (Goodwill Genuineness and Caring) ความสนใจอย่างจริงใจในสวัสดิภาพของบุคคลอื่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ผู้นำกลุ่มจะต้องมีในตนเอง ภาระหลักของผู้นำกลุ่มคือการช่วยเหลือสมาชิกให้ได้รับในสิ่งที่เขาเข้ามาร่วมในกลุ่ม การให้ความสนใจเกี่ยวข้องกับการเคารพนับถือ ความไว้วางใจ และการเห็นคุณค่าของบุคคลอื่น ในความเป็นจริงอาจจะมีความลำบากที่จะยอมรับบุคคลบางคน แต่ก็หวังว่าผู้นำกลุ่มอย่างน้อยก็มีความต้องการที่จะเอาใจใส่ ความเชื่อในกระบวนการกลุ่ม (Belief in Group Process) ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มทั้งหลายจะได้รับการโน้มน้าวให้เชื่อว่าความเชื่อมั่นอย่างลึกซึ้งในคุณค่าของกระบวนการกลุ่มจะมีส่วนสัมพันธ์เชิงบวกกับผลลัพธ์อย่างสร้างสรรค์ ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มมีความจำเป็นที่จะต้องเชื่อในสิ่งที่ตนเองกำลังทำ และมีความไว้วางใจในพลังการบำบัดรักษาในกลุ่ม นอกจากนี้ความกระตือรือร้นและความเลื่อมใสศรัทธาอาจมีพลัง ทั้งการดึงดูดความสนใจของสมาชิกกลุ่ม และทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำงานด้านนี้

การเปิดเผย (Openness) หมายถึง การที่บุคคลเปิดเผยตนเองเพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มีความรู้สึกรู้ว่าผู้ให้คำปรึกษากลุ่มเป็นคนอย่างไร แต่มีได้หมายความว่า จะต้องเปิดเผยชีวิตส่วนตัวทุกๆ ด้าน การเปิดเผยตนเองนั้นจะส่งเสริมให้กระบวนการกลุ่มมีความสมบูรณ์มากขึ้น ถ้าเป็นการเปิดเผยปฏิภานที่มีความเหมาะสมต่อสมาชิกกลุ่ม

นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มสามารถที่จะเปิดเผยความรู้สึกและความเชื่อ ซึ่งจะมีผลต่อการดำเนินกระบวนการกลุ่ม การเปิดเผยตนเองไม่ใช่การใช้เทคนิค แต่จะทำได้ดีที่สุดในเมื่อเป็นไปตามธรรมชาติ และเมื่อมีความเหมาะสมที่จะกระทำ

การไม่ป้องกันตนเองในการรับมือกับการวิพากษ์วิจารณ์

(Nondefensiveness in Coping with Criticism) การจัดการอย่างตรงไปตรงมากับ การวิพากษ์วิจารณ์ มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผย ถ้าผู้ให้คำปรึกษามีความต้องการที่จะอดทนในฐานะผู้นำกลุ่ม จะต้องมีความอดทนที่เข้มแข็ง ผู้นำกลุ่มมักจะได้รับการกระทบกระเทือนอย่างง่ายตาย บุคคลที่รู้สึกไม่ปลอดภัยในการทำหน้าที่ผู้นำกลุ่ม บุคคลที่มีอารมณ์อ่อนไหวเกินไปต่อการให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงลบและบุคคลที่ขึ้นอยู่กับการยอมรับของกลุ่มในระดับสูง มักจะเผชิญปัญหาใหญ่ถ้าจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้นำ บางครั้งสมาชิกกลุ่มอาจจะกล่าวหาว่าผู้นำกลุ่มไม่ให้ความสนใจอย่างเพียงพอ เลือกที่จะสนใจบางคน การนำกลุ่มมากเกินไป หรือแม้แต่การไม่ให้ทิศทางที่เพียงพอ ข้อวิพากษ์วิจารณ์บางอย่างอาจจะยุติธรรม แต่บางอย่างอาจจะเป็นการแสดงออกที่ไม่ยุติธรรม ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มจะต้องไม่แสดงออกถึงการป้องกันตนเอง

การตระหนักรู้วัฒนธรรมของตนเอง (Becoming Aware Your Own

Culture) การรับรู้ว่าวัฒนธรรมของตนเองจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน จะทำให้มีกรอบความคิดที่จะเข้าใจความคิดที่กว้างขวางของบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างจากตนเอง การเปิดเผยต่อความหลากหลายจะเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับการมีประสบการณ์ที่แคบๆ ซึ่งจะทำให้มีข้อจำกัดในความสามารถที่จะเข้าใจโลกภายในจิตใจของสมาชิกกลุ่มที่มีค่านิยมแตกต่างกันไป ความแคบจะแสดงให้เห็นถึงการขาดการยอมรับนับถือ ความสับสนของความพยายามของมนุษย์ อาจกล่าวได้ว่าถ้าบุคคลมีความเคารพนับถือสมาชิกอย่างจริงจัง และพร้อมที่จะเรียนรู้จากบุคคลเหล่านั้น บุคคลจะอยู่บนเส้นทางที่จะได้รับความสำเร็จเกี่ยวกับการไว้วางใจของบุคคลในกลุ่ม

ความเต็มใจที่จะแสวงหาประสบการณ์ใหม่ (Willingness to seek New Experiences) ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการดิ้นรนของมนุษย์โดยให้การยอมรับ ถ้าผู้ให้คำปรึกษากลุ่มไม่เคยเผชิญความเจ็บปวดใดๆ แล้วจะสามารถเข้าใจความรู้สึก หรือเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่นได้อย่างไร ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถมี

ประสบการณ์ตรงได้ในทุกๆ เรื่องที่เกิดขึ้นกับสมาชิกในกลุ่ม ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มก็จำเป็นต้องสร้างความรู้สึกเพื่อให้สามารถทำงานกับสมาชิกในกลุ่มได้

พลังส่วนบุคคล (Personal Power) พลังส่วนบุคคลไม่ได้หลายถึงการข่มสมาชิกคนอื่นหรือการจัดแจงบุคคลอื่น แต่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำที่รู้ว่าตนเองคือใครและมีความต้องการอะไร พลังนี้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง แทนที่จะพูดถึงความสำคัญของการมีชีวิตอยู่เท่านั้น ผู้นำที่มีพลังจะแสดงออกถึงพลังที่กระตือรือร้นและควมมีชีวิตชีวาผ่านการแสดงออกของตนเอง

ความแข็งแกร่ง (Stamina) การนำกลุ่มจะมีปัญหายุ่งยากหลายๆ อย่าง รวมทั้งมีความตื่นเต้นและมีพลังเกิดขึ้น ดังนั้นผู้นำกลุ่มจะต้องมีความแข็งแกร่งทางด้านสรีระวิทยาและจิตใจ และจะต้องมีความสามารถเผชิญกับแรงกดดันตลอดระยะเวลาของการทำกลุ่ม ผู้ให้คำปรึกษาบางคนจะเริ่มต้นด้วยความรู้สึกที่ตื่นเต้นและมีความคาดหวัง จนกระทั่งสมาชิกแสดงออกถึงการมีปัญหามากมาย สมาชิกบางคนก็ออกจากกลุ่ม สมาชิกบางคนก็ตัดพ้อต่อว่า ไม่รู้ว่ากลุ่มจะมีทิศทางอย่างไร ถ้าผู้นำกลุ่มสูญเสียความแข็งแกร่งในช่วงนี้ โอกาสที่จะทำให้กลุ่มมีประสิทธิภาพจะลดลง

การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) คุณลักษณะสำคัญของบุคคลที่ทำการบำบัดรักษาบุคคลอื่น คือ การตระหนักรู้ในตนเอง ซึ่งประกอบด้วยเอกลักษณ์แห่งตน มุมมองทางด้านวัฒนธรรม เป้าหมาย แรงจูงใจ ความต้องการ ขอบเขตจำกัด จุดแข็ง ค่านิยม ความรู้สึก และปัญหาต่างๆ ถ้าผู้ให้คำปรึกษามีความเข้าใจอย่างจำกัดเกี่ยวกับตนเองว่าตนเองคือใคร แน่นนอนผู้ให้คำปรึกษาจะไม่สามารถเอื้ออำนวยให้สมาชิกกลุ่มเกิดการตระหนักรู้ในตนเองได้

อารมณ์ขัน (Sense of Humor) ถึงแม้ว่าการบำบัดรักษาจะเป็นเรื่องรุนแรงแต่จะมีมิติที่ตลกขบขันเกี่ยวกับสภาพของมนุษย์อยู่บ้าง ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาที่มีความสามารถในการหัวเราะกับตนเองและมองเห็นความขบขันในบุคคลอื่นจะมีประโยชน์ในการช่วยเหลือสมาชิกที่จะสร้างความสมดุลย์ในมุมมองต่างๆ และหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญกับความหนักใจ กลุ่มมักจะแสดงออกให้เห็นว่าบางครั้งต้องการการหัวเราะและความขบขัน เพื่อระบายความเครียด ซึ่งไม่ใช่เป็นไปเพื่อหลบเลี่ยงปัญหา ในความเป็นจริงอารมณ์ขันสามารถเยียวยารักษาได้ การหัวเราะเป็นสิ่งที่ดีสำหรับจิตใจ ถ้าผู้ให้คำปรึกษาสามารถสร้างความสนุกสนานและสอดแทรกลงไปในกระบวนการในการให้

คำปรึกษาได้จะมีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง

การสร้างสรรค (Inventiveness) ความสามารถในการที่จะสร้างสรรค์อย่างเป็นธรรมชาติ การดำเนินการกลุ่มด้วยแนวคิดที่ใหม่ๆ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด ความแปลกใหม่อาจจะไม่ย่ำที่จจะรักษาเอาไว้ เพราะผู้นำกลุ่มอาจจะทำกลุ่มบ่อยครั้ง แต่อย่างไรก็ตามเป็นสิ่งที่ทำหายสำหรับผู้ที่คำปรึกษาที่จะหลีกเลี่ยงในการใช้เทคนิคและโปรแกรมเดิมๆ ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มมีความจำเป็นที่จะต้องค้นพบวิธีใหม่ๆ ในการทำกลุ่ม โดยการทดลองที่สร้างสรรค์ที่ทำให้เกิดปฏิบัติสัมพันธ์แบบที่นี้และเดี๋ยวนี (Here-and-Now) แทนที่จะใช้กิจกรรมที่เตรียมไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้การทำงานร่วมกับผู้นำร่วมก็จะทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ ด้วย

ข้อผูกพันและการอุทิศตน (Personal Dedication and Commitment) การเป็นมืออาชีพที่มีความแตกต่างในแนวความคิดของการทำงาน ที่จะทำให้เกิดความหมายและทิศทางแห่งชีวิต การอุทิศตนจะมีผลโดยตรงสำหรับการนำกลุ่ม ถ้าบุคคลมีความเชื่อในคุณค่าของกระบวนการกลุ่ม และถ้าบุคคลมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการสร้างพลังให้กับบุคคลแต่ละคน ก็จะทำให้สามารถขจัดความยุ่งยากในการดำเนินการกลุ่มออกไปได้ สำหรับการเป็นมืออาชีพที่อุทิศตนนั้นจะเกี่ยวข้องกับ ความถ่อมตน ซึ่งหมายความว่า จะเปิดรับข้อมูลย้อนกลับและแนวคิดต่างๆ ตลอดจนมีความเต็มใจที่จะสำรวจตนเอง สำหรับข้อผูกพันด้านอาชีพหมายถึงการติดตามความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในวิชาชีพ การอ่านวารสารและตำรา และการเข้าร่วมสัมมนาทางด้านวิชาชีพ ผู้ให้คำปรึกษาในฐานะมืออาชีพ (The Group Counselor as a Professional)

ถึงแม้ว่าบุคลิกภาพและคุณลักษณะของผู้นำกลุ่มจะเป็นหนึ่งในสิ่งที่มีอิทธิพลสำคัญต่อผลลัพธ์ของการให้คำปรึกษากลุ่มก็ตาม เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องถ้าจะคาดหวังว่าบุคคลที่มีความปรารถนาดีและมีวิธีการที่ดีในการดำเนินการกลุ่มจะทำให้การดำเนินการกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บุคลิกภาพบางประการดูเหมือนว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามคุณลักษณะเหล่านั้นเพียงอย่างเดียวก็ไม่เพียงพอ ทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้นสำหรับสถานการณ์กลุ่มที่มีความเฉพาะเจาะจงจะต้องได้รับการพัฒนา ทักษะในการจัดการกับความหลากหลาย เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเป็นผู้ให้คำปรึกษากลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

ในฐานะผู้ให้คำปรึกษามืออาชีพ จะต้องไม่อาศัยเฉพาะบุคลิกภาพและคุณลักษณะที่สำคัญเท่านั้น แต่จะต้องสังเกตเห็นความสำคัญของทักษะภาวะผู้นำ จึงจะทำให้ความเป็นมืออาชีพปรากฏชัดเจนอย่างสมบูรณ์

ทักษะภาวะผู้นำมีความสำคัญมีดังต่อไปนี้

การฟังอย่างตั้งใจ (Active Listening) ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มมีความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ที่จะให้ความสนใจบุคคลอื่นอย่างเต็มที่ในขณะที่บุคคลเหล่านั้นกำลังสื่อสาร เพราะกระบวนการนี้เกี่ยวข้องมากกว่าการรับฟังถ้อยคำของผู้พูดเท่านั้น แต่จะรวมถึงความเข้าใจในเนื้อหาที่สื่อสารออกมา การสังเกตกิริยาท่าทาง และน้ำเสียงในการสื่อสาร ตลอดจนความรู้สึกเบื้องหลังของข้อมูลที่ถ่ายทอดออกมา ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษากลุ่มจะต้องเรียนรู้ว่ามีอุปสรรคอะไรที่ทำให้ไม่สามารถให้ความสนใจบุคคลอื่นได้ แล้วดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

การสะท้อน (Reflecting) ทักษะการสะท้อนขึ้นอยู่กับการฟังอย่างตั้งใจ เป็นความสามารถที่จะสื่อความสำคัญของสิ่งที่บุคคลได้สื่อสารออกมาเพื่อให้เขาสามารถมองเห็นสิ่งเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน

การทำความเข้าใจกระจ่างแจ้ง (Clarifying) เป็นทักษะที่มีความสำคัญที่นำไปใช้ในช่วงเริ่มต้นกลุ่ม การทำความเข้าใจกระจ่างแจ้งนี้จะเน้นที่ประเด็นเบื้องหลังที่สำคัญและการแยกแยะความรู้สึกที่สับสนและขัดแย้ง ดังนั้นสมาชิกกลุ่มจะเข้าใจความรู้สึกของตนเองชัดเจนขึ้น

การสรุป (Summarizing) ทักษะนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการทำให้ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มสามารถดำเนินการกลุ่มต่อไปเมื่อกลุ่มมีปัญหาเกิดขึ้น การสรุปจะทำให้รู้ว่าจะดำเนินการต่อไปอย่างไร นอกจากนี้เมื่อสิ้นสุดการให้คำปรึกษากลุ่มแต่ละครั้ง อาจจะให้สมาชิกกลุ่มได้มีโอกาสสรุปสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม และสิ่งที่จะนำไปคิดต่อในอนาคต นอกจากนี้ผู้ให้คำปรึกษากลุ่มควรจะมีการสรุปเพื่อเป็นแบบอย่างสำหรับผู้รับคำปรึกษาด้วย

การเอื้ออำนวย (Facilitating) ในการให้คำปรึกษากลุ่ม ผู้นำสามารถเอื้ออำนวยกระบวนการกลุ่ม โดย 1) การช่วยสมาชิกในการแสดงออกถึงความคาดหวังและความกลัว 2) การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและการยอมรับซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และนำไปสู่การแลกเปลี่ยนอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ส่งเสริมให้เกิดความกล้าหาญและช่วยเหลือสมาชิกแต่ละคนให้สำรวจข้อมูลของตนเองและทดลองพฤติกรรมใหม่ 4) ปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้และบางครั้งอาจจะเชิญชวนให้สมาชิกได้ร่วมมือกันในกลุ่ม 5) พยายามลดการพึ่งผู้นำให้น้อยลงโดยสนับสนุนให้สมาชิกพูดคุยซึ่งกันและกันให้มากขึ้น 6) กระตุ้นให้แสดงออกอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับเรื่องความขัดแย้ง 7) ช่วยสมาชิกทุกคนก้าวข้ามอุปสรรคของการสื่อสารโดยตรงกับบุคคลอื่น สำหรับจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการเอื้ออำนวยคือการช่วยเหลือสมาชิกทุกคนให้ไปสู่เป้าหมายของตนเอง ทักษะการเอื้ออำนวยนี้จะช่วยเหลือในการทำความเข้าใจเรื่องการสื่อสารระหว่างสมาชิกและช่วยเหลือโดยการเพิ่มความรับผิดชอบให้มีการสื่อสารโดยตรง

ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ (Empathizing) ในฐานะที่เป็นผู้นำกลุ่มที่มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจสมาชิก ย่อมทำให้เข้าใจความรู้สึกในโลกภายในของสมาชิก ทักษะนี้ต้องการให้ผู้นำมีคุณลักษณะในด้านการเอาใจใส่ดูแลและการเปิดเผย ผู้นำจะต้องมีประสบการณ์ที่กว้างขวางเป็นพื้นฐานเพื่อจะนำไปเข้าใจบุคคลอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่อยู่ต่างวัฒนธรรม นอกจากนี้ผู้นำจะต้องสามารถเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ของสมาชิกทั้งที่สื่อออกมาหรือสื่อด้วยท่าทาง ในความเป็นจริงผู้นำไม่สามารถที่จะเข้าใจสิ่งที่บุคคลอื่นกำลังประสบอยู่ได้ครบทุกเรื่อง แต่ถ้าผู้นำมีความไวก็จะสามารถทำนายได้ว่าบุคคลอื่นกำลังคิดและรู้สึกอย่างไร

การแปลความหมาย (Interpreting) ผู้นำกลุ่มที่มีลักษณะการนำทางในระดับสูง มักจะใช้การแปลความหมายซึ่งเป็นการอธิบายพฤติกรรมบางอย่างหรืออาการบางอย่าง ถ้าการแปลความหมายอยู่ในช่วงเวลาที่เหมาะสม จะทำให้สมาชิกสามารถผ่านทางตันไปได้ แต่อย่างไรก็ตามผู้นำไม่จำเป็นต้องใช้การแปลความหมายเสมอไป ในการบำบัดแบบเกสตัลท์ จะกระตุ้นให้สมาชิกได้แปลความหมายของพฤติกรรมด้วยตนเอง และในการแปลความหมายนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาบริบททางวัฒนธรรมของสมาชิกด้วย

การตั้งคำถาม (Questioning) สำหรับการตั้งคำถาม มักจะพบว่าผู้นำกลุ่มเป็นจำนวนมากที่ใช้วิธีการตั้งคำถามมากเกินไป การสนทนาก็จะไม่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและบางครั้งทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ถ้าสมาชิกกลุ่มกำลังมีประสบการณ์ทางความรู้สึกที่เคร่งเครียด การตั้งคำถามจะเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถ

ลดความเครียดลงไปได้ แต่อย่างไรก็ตามการตั้งคำถามที่ใช้คำว่าทำไมไม่ค่อยมีประโยชน์มากนัก ส่วนใหญ่อาจจะใช้คำถามที่เริ่มต้นคำว่าอะไรหรืออย่างไร ซึ่งคำถามเหล่านี้ควรจะเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งจะช่วยให้ยกระดับการตระหนักรู้ของสมาชิกมากขึ้น

การเชื่อมโยง (Linking) ผู้นำกลุ่มที่เน้นเรื่องปฏิสัมพันธ์ จะให้ความสำคัญกับการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาชิก ไม่ใช่การสื่อสารระหว่างผู้นำกับสมาชิก การสื่อสารระหว่างสมาชิกรุ่นนั้นจะก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้นำจะต้องค้นหาวิธีการสร้างความสัมพันธ์ในสิ่งที่บุคคลคนหนึ่งกำลังพูดหรือกำลังทำเพื่อเชื่อมโยงกับบุคคลอื่นๆ

การเผชิญหน้า (Confronting) ผู้นำกลุ่มมือใหม่มักจะไม่มีความกลัวที่จะเผชิญหน้ากับสมาชิกกลุ่ม เพราะเกรงว่าจะทำให้สมาชิกรู้สึกเจ็บปวดรู้สึกผิด หรืออาจทำให้เกิดการโต้ตอบจากสมาชิก การเผชิญหน้าจะต้องอาศัยความใส่ใจและทักษะ เพื่อชี้ประเด็นให้เห็นว่าสิ่งที่สมาชิกพูดและปฏิบัตินั้นไม่มีความสอดคล้องกัน ดังนั้นการเผชิญหน้าผู้นำควรจะ 1) กระตุ้นให้สมาชิกได้พิจารณาพฤติกรรมของตนเอง โดยผู้นำจะต้องไม่ติดตรา (Label) บุคคลว่าเป็นอย่างไร และ 2) มีการแลกเปลี่ยนถึงสมาชิกมีความรู้สึกอย่างไรกับพฤติกรรมเหล่านั้น

การสนับสนุน (Supporting) ทักษะในการสนับสนุนพฤติกรรมของสมาชิกจะชัดเจนเมื่อทักษะนี้ใช้ในการบำบัด สิ่งที่มีมักจะกระทำคือ การให้การสนับสนุนก่อนที่สมาชิกจะประสบปัญหาความขัดแย้งและความรู้สึกเจ็บปวดอย่างเต็มที่ ถึงแม้ว่าการช่วยเหลือจะกระทำด้วยความตั้งใจดี แต่ก็จะมีผลเสียกับความรู้สึกบางอย่างที่สมาชิกต้องการประสบการณ์ต่างๆ ผู้นำจะต้องจดจำไว้ว่า ถ้าใช้การสนับสนุนมากเกินไปจะเป็นการส่งสัญญาณให้สมาชิกว่าสมาชิกไม่สามารถที่จะสนับสนุนตนเองได้ การสนับสนุนจะเหมาะสมเมื่อสมาชิกกำลังเผชิญกับวิกฤต กำลังเกิดความรู้สึกหวาดกลัว เมื่อกำลังต้องการการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์หรือมีความรู้สึกไม่มั่นคงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเป็นต้น

การขัดขวาง (Blocking) ผู้นำกลุ่มมีความรับผิดชอบที่จะขัดขวางกิจกรรมของสมาชิกบางเรื่อง เช่น การตั้งคำถาม การชักใย การซุบซิบ การรุกรานความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น การทำลายความเชื่อมั่น เป็นต้น การขัดขวางจะช่วยป้สฐาน

ของกลุ่ม และจะต้องกระทำในช่วงเริ่มต้นของกลุ่ม ทักษะนี้เป็นการเรียนรู้ที่จะขัดขวางพฤติกรรมต่อต้านโดยไม่โจมตีบุคคล ดังนั้นผู้นำกลุ่มจึงต้องมีความรู้สึกไว และสามารถนำทางได้ พฤติกรรมที่จำเป็นต้องขัดขวางมีดังนี้ 1) การชักถามบุคคลอื่นอย่างมากมาย 2) การซุบซิบ 3) การเล่าเรื่อง 4) การทำลายความเชื่อมั่น และ 5) การรุกรานความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น

การประเมิน (Assessing) ทักษะการประเมินเกี่ยวข้องมากกว่าการระบุนาการและการนิกาพของสาเหตุพฤติกรรม การประเมินครอบคลุมความสามารถที่จะประเมินค่าปัญหาทางพฤติกรรมและเลือกวิธีการที่จะช่วยเหลืออย่างเหมาะสม

การเป็นแม่แบบ (Modeling) วิธีการที่ดีที่สุดอีกวิธีหนึ่งสำหรับผู้นำในการสอนพฤติกรรมกาพึงประสงค์ให้กับสมาชิก คือการเป็นแม่แบบ ถ้าผู้นำกลุ่มให้คุณค่ากับการเสีย การเปิดเผย การนำทาง ความซื่อสัตย์ การเคารพนับถือ และความกระตือรือร้น ผู้นำกลุ่มจำเป็นต้องแสดงทั้งทัศนคติและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมเหล่านั้น ผู้นำสามารถที่จะทำให้คุณภาพเกิดขึ้นและสมาชิกโดยทำกาสาธิตสิ่งต่างๆ ในกลุ่ม พฤติกรรมบางประการที่ผู้นำสามารถเป็นแบบอย่างโดยตรง ได้แก่ การเคารพนับถือ ความหลากหลาย การเปิดเผยตนเองเป็นครั้งคราวและเหมาะสม การให้ข้อมูลย้อนกลับโดยใช้วิธีการที่ทำให้บุคคลอื่นรับฟังและยอมรับโดยไม่ต่อต้าน การรับข้อมูลย้อนกลับจากสมาชิกในลักษณะที่ไม่ต่อต้าน การร่วมมือในกระบวนการกลุ่ม การอยู่ในกลุ่ม และการกระตุ้นบุคคลอื่นในทางตรงและด้วยความใส่ใจ

การเสนอแนะ (Suggesting) ผู้นำสามารถให้ข้อเสนอแนะโดยมีเป้าหมายในการช่วยเหลือสมาชิกให้สามารถพัฒนาทางเลือกทั้งในด้านความคิดและการปฏิบัติ การให้ข้อเสนอแนะจะมีรูปแบบต่างๆ เช่น การให้ข้อมูล การสอบถามให้สมาชิกพิจารณา การมอบหมายให้ไปปฏิบัติงานบางอย่าง การสอบถามสมาชิกให้สร้างสรรค์ที่จะทดลองสิ่งต่างๆ และการช่วยเหลือสมาชิกให้มองสถานการณ์ในมุมมองใหม่ๆ นอกจากนี้ผู้นำสามารถที่จะสอนสมาชิกให้เสนอแนะสมาชิกอื่นในกลุ่มอย่างเหมาะสม ถึงแม้ว่าการเสนอแนะจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสมาชิก แต่ก็มีอันตรายเพราะการแนะนำจะทำให้เกิดกระบวนการทางกลับเกี่ยวกับการสำรวจตนเอง

การริเริ่ม (Initiating) เมื่อผู้นำแสดงบทบาทที่กระตือรือร้นในการให้แนวทางสำหรับสมาชิก การให้โครงสร้าง และการลงมือปฏิบัติเมื่อมีความจำเป็น กลุ่มจะได้รับ

ความช่วยเหลือในการที่จะให้ความสำคัญในภารกิจ ทักษะภาวะผู้นำเหล่านี้ครอบคลุม การช่วยให้สมาชิกให้ความสำคัญกับเป้าหมายส่วนบุคคล การช่วยเหลือสมาชิกดำเนินการผ่านทางต้น การช่วยเหลือสมาชิกให้ระบุและหาทางแก้ปัญหาความขัดแย้ง การรู้วิธีการที่จะใช้เทคนิคที่ส่งเสริมการทำงาน การสร้างความเชื่อมโยงในเรื่องราวต่างๆ ของกลุ่ม การช่วยเหลือสมาชิกให้รับผิดชอบในการนำทางตนเอง ถ้าผู้นำให้การริเริ่มมากเกินไปจะเป็นอันตรายต่อการสร้างสรรค์กลุ่ม แต่ถ้ามีการริเริ่มน้อยเกินไปจะทำให้เกิดความเฉื่อยชาของสมาชิก

การประเมินผล (Evaluating) ทักษะภาวะผู้นำที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการประเมินผลกระบวนการที่กำลังดำเนินการและพลวัตของกลุ่ม หลังจากการพบกันในแต่ละครั้ง การประเมินผลจะมีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งเพราะจะทำให้รู้ว่ามีย่ออะไรเกิดขึ้นบ้างกับสมาชิกเป็นรายบุคคลและทั้งกลุ่ม และช่วยให้รู้ว่าควรจะให้ช่วยเหลือในเรื่องอะไรในครั้งต่อไป ผู้นำควรจะทำให้เป็นนิสัยโดยการถามตนเองว่ามีการเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้นหลังจากที่ดำเนินการกลุ่ม มีพลังในการบำบัดรักษาและพลังอื่นๆ ในกลุ่มอะไรบ้าง ผู้นำมีบทบาทหน้าที่ในการสอนสมาชิกในเรื่องการประเมินผล ซึ่งจะทำให้สมาชิกประเมินเหตุการณ์และทิศทางของกลุ่ม ถ้ากลุ่มได้รับการประเมินสมาชิกจะสามารถตัดสินใจได้ว่าควรจะมีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง

การสิ้นสุด (Terminating) ผู้นำกลุ่มจะต้องเรียนรู้ว่าควรจะสิ้นสุดกลุ่มเมื่อไหร่และอย่างไร ผู้นำมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสามารถในการบอกสมาชิกทุกคนว่าเมื่อไหร่ควรจะสิ้นสุดกลุ่ม เมื่อไหร่บุคคลแต่ละคนมีความพร้อมที่จะออกจากกลุ่ม และเมื่อกลุ่มได้ดำเนินการจนเสร็จสมบูรณ์ ทักษะในการช่วยเหลือสมาชิกในการยุติประสบการณ์ในกลุ่มบางประการครอบคลุม 1) ให้ข้อเสนอแนะสมาชิกในการถ้อยแถลงที่เรียนรู้ในกลุ่มไปยังสิ่งแวดล้อมที่เขาจะกลับไป 2) การเตรียมตัวบุคคลสำหรับปัญหาด้านจิตใจที่เขาจะต้องเผชิญเมื่อออกจากกลุ่มไป 3) การจัดการให้มีกลุ่มการติดตามผล 4) การบอกสมาชิกให้รู้ว่าเขาสามารถที่จะรับการบำบัดเพิ่มเติมได้ที่ไหน และ 5) สามารถเป็นที่ปรึกษาสำหรับแต่ละบุคคลเมื่อมีการการยุติกลุ่ม ดังนั้นกิจกรรมการติดตามผลและประเมินผลจึงมีความสำคัญถ้าผู้นำต้องการที่จะเรียนรู้ประสิทธิภาพของกลุ่มในฐานะเป็นการให้การรักษาบำบัด

เอกสารอ้างอิง

- Corey, Marianne S., Corey, Gerald and Corey, Cindy. (2014) **Groups :process and practice**. Australia : Brooks Cole.
- Jacobs, Edward E., Masson, Robert L. and Harvill , Riley L. (2009). **Group Counseling :Strategies & Skills**. CA : Thomson Brooks Cole.
- Ohlsen, Merle M. (2004). **Guidance service in modern school, second edition**. New York: Harcourt Brace.
- Valorie,Thomas R. and Pender, Debra A. (2008). Association for Specialists in Group Work: Best Practice Guidelines 2007 Revisions. **THE JOURNAL FOR SPECIALISTS IN GROUP WORK**, Vol. 33 No. 2, June 2008, 111–117.

